

Nr 769

av herr Nygren m. fl.
om ett hälsocentrum i Vindeln.

Under vårt århundrade har människornas levnadsmiljö och livsvillkor i hög grad förändrats. Den tekniska utvecklingen har medfört, att det tunga manuella arbetet har minskat och underlättats genom tekniska hjälpmedel, kostvanorna har ändrats, de hygieniska förhållandena förbättrats och de gamla förödande folksjukdomarna har trängts tillbaka. Förändringarna har i stort sett varit till det bättre, men utvecklingen har också skapat problem beträffande människors fysiska och psykiska hälsa.

Förebyggande åtgärder mot hjärt- och kärlsjukdomar, ämnesomsättningsrubbningsrubbningar, stress, neuroser och olika psykiska sjukdomstillstånd beräknas ge väsentliga vinster för såväl produktionen som för människornas välfärd. Denna förebyggande hälsovård, byggd på vetenskap och erfarenhet, kan i stor utsträckning skötas av människorna själva med stöd av medicinsk rådgivning. Men många behöver någon tids vård i mera organiserade former, tillgänglig för en bredare publik än forna tiders exklusiva hälsobrunnar. Att skapa anläggningar för sådan förebyggande hälsovård är en angelägenhet av största vikt för såväl den enskilde som samhället. De brant stigande direkta sjukvårdskostnaderna skapar stora problem för både landstingen och staten, och produktionsbortfallet på grund av de "onödiga" sjukdomarna är en större förlust för samhället.

Mot denna bakgrund finner vi det utomordentligt angeläget att en anläggning för förebyggande hälsovård — ett hälsocentrum — kommer till stånd. Vi föreslår att frågan om förläggning av ett hälsocentrum till Vindeln utredes. Hur en sådan anläggning skall utformas och vilken inriktning och omfattning den bör ha kan givetvis inte anges här. Det måste bli utredningens uppgift att bedöma. Erfarenheter från de många anläggningarna av liknande slag i andra länder kan här vara vägledande. Vi vill endast ge några synpunkter på de behandlingsformer som bör förekomma vid föreslaget hälsocentrum.

Verksamheten bör ha stor bredd, från hälsoinriktad semesterrekreation och förebyggande hälsovård till rehabilitering och konvalescentvård. Som exempel kan följande vårdformer anges:

1. *Förebyggande vård*

Behandlingen avser förebyggande vård för patienter med lättare stressymptom, förväntade hjärt- och kärlsjukdomar, övervikt, nedsatt fysisk kondition etc.

2. *Rehabilitering*

Behandlingen avser t. ex. rehabilitering av patienter efter hjärtinfarkt och fortsatt vård av sockersjuka efter behandling på specialistklinik. Andra patienter som kan hänföras till denna grupp är de med psykosomatiska sjukdomstillstånd, t. ex. hjärtneuroser, magsår, stresshuvudvärk och sömnsvårigheter.

3. *Handikappvård*

Ett hälsocentrum av här antydd art kunde bli av stort värde för den medicinska forskningen. Under de senaste tjugo åren har flera retrospektiva och prospektiva undersökningar kunnat verifiera ett antal riskfaktorer för insjuknande i hjärt-kärlsjukdomar, främst hjärtinfarkt. Dessa faktorer är bl. a. låg fysisk aktivitet, förhöjd blodfetthalt, stressad livsföring, rökning och högt blodtryck.

Inom den praktiska medicinen har man emellertid hittills i påfallande ringa utsträckning angräpat dessa sedan länge kända faktorer. Under det gångna året har emellertid ett symposium om erfarenheter av fysisk träning vid såväl somatiska som psykiska sjukdomstillstånd redovisats. Erfarenheterna är genomgående goda, och man understryker värdet av fysisk träning som en viktig men ofta försummad del i behandlingen.

Forskningen inom detta fält är dock hittills mycket begränsad, och endast ett fåtal undersökningar har publicerats. För den kliniska forskningen vid framför allt Umeå medicinska fakultet vore det av stor betydelse om det inom nära räckhåll kunde komma till stånd en anläggning med huvudinriktning på fysisk träning, näringsfysiologiskt riktig kost och avstressande miljö. För den medicinska fakulteten i Umeå är därför föreliggande förslag om ett hälsocentrum i Vindeln av största intresse som forskningsobjekt.

För att åstadkomma bästa möjliga driftekonomi och samtidigt säkra ett kontinuerligt utnyttjande bör anläggningen utformas så att den medger mångsidig användning. Turist- och fritidsintressen kommer här naturligt in i bilden.

Även om verksamheten vid ett hälsocentrum i hög grad berör de uppgifter som normalt åvilar landstingen bör dock, med hänsyn till att förslaget hälsocentrum skulle få hela landet som upptagningsområde och att det här gäller en outvecklad vårdform, finansieringen förutsättningslöst prövas av utredarna.

När det gäller lokaliseringen av ett hälsocentrum av det slag som skisserats i det föregående, finns det en rad särskilda omständigheter

som talar för att det bör förläggas till Vindeln i Västerbottens län.

Vindeln har ett geografiskt och kommunikationsmässigt gynnsamt läge vid norra stambanan med ett väl förgrenat landsvägsnät. Det ligger vackert vid Vindelälven. Det har en intressant topografi och en fin och omväxlande terräng, som lämpar sig väl för de mest skilda aktiviteter under olika årstider. Samhället kan bjuda på en i alla avseenden god service.

Vindeln ligger 55 km från Umeå — sålunda med universitetets medicinska fakultet och regionsjukhuset inom nära räckhåll och med möjlighet att därifrån erhålla medverkan vid ett hälsocentrum av medicinsk expertis inom olika områden. Tre läkare är verksamma vid läkarstationen i Vindeln. Att rekrytera kvalificerad hälso- och sjukvårdspersonal av olika kategorier för anläggningen torde inte erbjuda några svårigheter.

Det markområde som kommunen är beredd att ställa till förfogande för ett hälsocentrum är centralt och vackert beläget vid Vindelälven och i omedelbar närhet till folkhögskolan. Den nära anknytningen till folkhögskolan torde vara av betydande värde i sammanhanget. Den livliga kursverksamheten vid skolan kan erbjuda intresseskapande aktiviteter för hälsocentrums patienter.

Beslutet att ej reglera Vindelälven minskade de planerade sysselsättningsmöjligheterna i denna region. Motiveringen för beslutet var en önskan att tillvarata Vindelådalens miljövärden. Vi menar att lokalisering av föreslaget hälsocentrum till Vindeln skulle vara av stor betydelse från sysselsättningssynpunkt, och det skulle innebära ett utnyttjande av de miljövärden man har velat slå vakt om.

Med hänvisning till vad ovan anförts hemställs

att riksdagen måtte besluta att hos Kungl. Maj:t hemställa om en skyndsam utredning beträffande förläggning av ett hälsocentrum i Vindeln i huvudsak enligt de riktlinjer som angivits i motionen.

Stockholm den 27 januari 1971

ARNE NYGREN (s)

JAN-IVAN NILSSON (c)
i Tvärålund

SIGVARD LARSSON (fp)
i Umeå

TORE NILSSON (m)
i Agnäs

ROLAND BRÄNNSTRÖM (s)

NILS-ERIC GUSTAFSSON (c)
i Byske

GEORG ANDERSSON (s)
i Örträsk

EINAR LARSSON (c)
i Borrby

ERIK TOBÉ (fp)

SVEN EKSTRÖM (s)

GUNBJÖRG THUNVALL (s)

FRITZ BÖRJESSON (c)
i Glömminge

GUNNAR OSKARSON (m)

RUNE ANGSTRÖM (fp)

EIVOR MARKLUND (vpk)

